

‘เขตพัฒนาที่ดินลุ่มน้ำบองตี้’ สร้างวิธีการทำเกษตรอย่างเหมาะสมให้ชาวกะเหรี่ยง

การจัดทำเขตพัฒนาที่ดินลุ่มน้ำ เป็นนโยบายหนึ่งของกรมพัฒนาที่ดิน ในการพัฒนาพื้นที่แบบองค์รวม ที่เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2550 เนื่องจากตระหนักดีว่าการพัฒนาที่ดินที่เคยมุ่งเน้นการมาในช่วงที่ผ่านมาเป็นลักษณะพัฒนาแบบหว่าน ไม่มีกำหนดขอบเขตที่ชัดเจน ทำให้ไม่สามารถชี้วัดกลุ่มเป้าหมายหรือผลสำเร็จได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงได้ปรับระบบการพัฒนาจัดเป็นเขตพัฒนาที่ดินยึดกรอบของพื้นที่ลุ่มน้ำ เพราะสามารถกำหนดขอบเขตได้จากสันปันน้ำ สามารถประเมินหรือคำนวณปริมาณน้ำฝนที่ตกลงมาในลุ่มน้ำมากขึ้นในแต่ละปี รวมถึงมีตำแหน่งพื้นที่สูงที่ราบ ซึ่งสามารถกำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่ได้อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์กับเกษตรกรในพื้นที่โดยตรง

นายสากล ณ ฤทธิ์ ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินกาญจนบุรี กล่าวว่า สถานีพัฒนาที่ดินกาญจนบุรี สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 10 ได้จัดทำเขตพัฒนาที่ดินลุ่มน้ำบองตี้ ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอไทรโยค จุดประสงค์ที่คัดเลือกที่นี่ เนื่องจากเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญในการหล่อเลี้ยงประชากรในพื้นที่ตอนล่าง อีกทั้งมีลักษณะพื้นที่เป็นที่ลาดชัน มีปัญหาการชะล้างพังทลาย ซึ่งประชากรในพื้นที่เป็นชนกลุ่มน้อยชาวกะเหรี่ยงและมอญ มีการประกอบอาชีพทำไร่เลื่อนลอย ปลูกข้าวไร่ โดยที่ผ่านมามีประสบปัญหาดินเสื่อมโทรม และขาดน้ำในการทำเกษตรในช่วงหน้าฝน จึงส่งผลให้มีการรุกรานป่าไม้เพื่อหาพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ในการทำไร่อย่างต่อเนื่อง

การนำโครงการเขตพัฒนาที่ดินเข้าไปในพื้นที่ สถานีพัฒนาที่ดินกาญจนบุรีได้มีการวิเคราะห์สภาพปัญหาออกมาได้ 3 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งรวมปัญหาดินเข้าไปด้วย ปัญหาด้านสังคม ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ซึ่งมีการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง โอกาสในแต่ละด้าน เพื่อให้ได้ข้อสรุปออกมาโดยเฉพาะด้านสังคมต้องมองว่าประชากรในพื้นที่เป็นชาวกะเหรี่ยงและมอญที่มีสังคมวัฒนธรรมไม่เหมือนประชาชนทั่วไป เช่น ชาวกะเหรี่ยงจะทำกินแบบพอใช้บริโภค ส่วนรายได้จะเป็นการรับจ้างและหา

สากล ณ ฤทธิ์

เข้าไปจับ ด้วยการพัฒนารักษาที่ดินให้ฟื้นคืนความอุดมสมบูรณ์ให้เขาสามารถใช้ประโยชน์พื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ราคาผลผลิตดีขึ้น ด้วยการเข้าไปจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ทั้งวิธีกลคือเข้าไปทำคันดิน คันคูรับน้ำรอบขอบเขา วิธีพืชคือใช้หญ้าแฝกปลูกขวางทางลาดเท เพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน นอกจากนี้ ยังได้ส่งเสริม

การทำปุ๋ยอินทรีย์ นำหมักชีวภาพจากวัสดุเหลือใช้ในพื้นที่เพื่อใช้ทดแทนปุ๋ยเคมี เนื่องจากพื้นที่นี้เป็นต้นน้ำลำธารถ้ามีการใช้ปุ๋ยเคมีปริมาณมาก ๆ จะเป็นอันตรายและส่งผลกระทบต่อพื้นที่ตอนล่าง จัดทำทางลำเลียงผลผลิตออกมาถึงตลาดได้สะดวกเร็วขึ้น

ส่วนปัญหาการขาดแคลนน้ำทางองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) และชลประทานได้เข้าไปจัดสร้างแหล่งน้ำให้สามารถใช้ทำการเกษตรได้อย่างเพียงพอ และยังได้ร่วมมือกับกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ในการส่งเสริมให้เปลี่ยนจากทำไร่มาปลูกยางพารา ซึ่งไม่เพียงเป็นการปลูกพืชตามความเหมาะสมของดิน ยังช่วยเพิ่มทางเลือกให้เกษตรกรสามารถสร้างรายได้ที่ดีขึ้นกว่าการปลูกพืชไร่

นายสากล กล่าวเพิ่มเติมว่า ข้อดีของการเข้ามาดำเนินการในพื้นที่ลุ่มน้ำบองตี้คือผู้นำท้องถิ่นให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ทั้ง อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อีกทั้งชาวบ้านจะมีลักษณะเด่นคือจะเชื่อฟังผู้นำ ถ้าผู้นำให้ความร่วมมือดีเขาก็จะเชื่อและปฏิบัติตามคำแนะนำ ทำให้โครงการประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ ซึ่งสังเกตได้จากแรกเริ่มเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินเข้าไปสาธิตการทำปุ๋ยหมัก นำหมักชีวภาพให้ดูพร้อมกับแจกให้ชาวบ้านเอาไปทดลองใช้เขายังไม่ค่อยสนใจ แต่เมื่อผู้นำเขาเอาไปทำจนเห็นผลดี ทำให้ขณะนี้มีการรวมกลุ่มเกษตรกรผลิตปุ๋ยไว้ใช้เองแล้ว ประกอบกับเราได้ไปตั้งศูนย์เรียนรู้ด้านการพัฒนาที่ดินในพื้นที่ เพื่อถ่ายทอดข้อมูลนวัตกรรมด้านการพัฒนาที่ดินที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่

ปัจจุบันเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำบองตี้ มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทำการเกษตร จากไร่เลื่อนลอยมาปลูกสวนยางพารา ซึ่งยางพาราว่าจะมีรายได้ต่อไร่ 8-7 ปี จึงได้ส่งเสริมให้ปลูกพืชอินระหว่างแถวยางพาราสร้างรายได้เสริม เช่น สับปะรด ข้าวโพด โดยใช้ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ส่วนช่วงหน้าแล้งก็มีการรวมกลุ่มปลูกพืชผักสวนครัว สำหรับช่วงฤดูหนาวก็มีหน่วยงานที่เข้ามาส่งเสริมให้ปลูกผักเมืองหนาวเพราะสภาพภูมิอากาศใกล้เคียงกับทางภาคเหนือซึ่งเกษตรกรไม่ต้องนำสินค้าลงไปยังเองเลยจะมีพ่อค้ามารับซื้อถึงที่

“ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการเข้าไปจัดทำเขตพัฒนาที่ดินลุ่มน้ำบองตี้ คือ ป่าไม้ต้นน้ำลำธารยังคงสภาพอยู่ได้ เกษตรกรไม่มีการบุกรุกป่าเหมือนอย่างเคย ที่สำคัญการปรับเปลี่ยนจากทำไร่มาทำสวนยางและปลูกพืชเสริมที่ต้องเอาใจใส่ดูแลตลอดเวลา ทำให้ประชากรไม่ต้องละทิ้งถิ่นฐานเพื่อไปทำงานอื่นที่ ทำให้เกิดอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข และสามารถรักษาขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยได้อย่างยั่งยืน” ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินกาญจนบุรี กล่าวท้าย

ของป่า เขารักษาถิ่นฐานถ้าหากไม่ขาดแคลนอย่างขาดผลผลิตไม่ได้ราคา ประสบปัญหาที่ดินทำกินจริงๆ จะไม่พอพอไปหางานแหล่งอื่น ดังนั้น เมื่อทราบถึงปัญหาต่างๆ จึงได้มีงานพัฒนาที่ดิน